رايونىمىز ئۆىل شارۋاشىلىقىندا باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە قۇنى 10 مىللىيارد يۈاننىڭ اساتىن كاسىپ سالالارى شوغىرىن تۇلغالادى

وسى سىلىق قوسىمشا قاراجات شارۋالاردى يگىلىككە كەنەلدىرەدى

سايراسانتا نازار

□ **انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئەتىلىشى حى جياڭ**

تاياۋدا اۆتونومىالى رايوندىق اۆىل شارۋاشىلىقى، اۆىل ـ قىستاق مەكگەرمەسى اۆىل ـ قىستاق كاسىپ سالالارىن دامىتۇ باسقارماسىنىڭ باستىقى جاڭ حۇ بىلاي دەپ تانىستىردى: بىىل رايونىمىز بايلىق فاكتورلارىن شوغىرلاندىرىپ، كاسىپ سالالارىنىڭ ورنالاشۇىن ساپالىلاندىرىپ، وسى زامانعى اۆىل شارۋاشىلىقى كاسىپ سالالارى جۇيەسىن جەدەل قالىپتاستىرىپ، تۇتاس كاسىپ سالاسى تىز بەگىنىڭ باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە قۇنى 10 مىللىيارد يۈاننىڭ اساتىن كاسىپ سالالارى شوغىرىن بار كۇشپەن تۇلغالاپ، اۆىل ـ قىستاق كاسىپ سالالارىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن ىلگەرىلەتىپ، اۆىل شارۋاشىلىقى تىجارات تۇلغالارى مەن شارۋالاردىڭ كاسىپ سالالارىنىڭ دامۇ پايداسىن ۇيلەسمىدى ورىتاقتاسۇىن جەبەپ، اۆىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۇدى جاپىپاي ىلگەرىلەتۇ، اۆىل شارۋاشىلىعىنىڭ، اۆىل ـ قىستاقتىڭ وسزامانداناۇىن جەدەلدەتۇ ۇشىن پارمەندى تىرەك ازىرلەدى.

2020 ـ جىلدان باستاپ، اۆىل شارۋاشىلىقى، اۆىل ـ قىستاق مينيسترلىگى، قازىنا مينيسترلىگى باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە كاسىپ سالالارى شوغىرى قۇرىلىسىن ورىستەتتى. رايونىمىز مول اۆىل شارۋاشىلىقى بايلىق باسمىدىقى مەن كاسىپ سالاسى نەگىزىنە سۇيەنىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى جۇقا قابىقتى جاڭعاق، كورلا المۇرتى، ۇجۇزىم، ىلە جىلقىسى، ماقتا، قوڭىر سىىر سندى باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە 6 كاسىپ سالاسى شوغىرىن ۇساتتى ۇتەنىش ەتتى جانە قۇردى.

شارۋالارمەن بىرلەسۇدىك، شارۋالاردى جەتەكتەۇدىك مۇددە بايلانىسى مەحانيزمىن كەمەلدەندىردى

2022 ـ جىلى ورتالىق قازىنا رايونىمىزدىڭ باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە كاسىپ سالالارى شوغىرىن قۇرۇنا قولداۋ كورسەتۇگە 350 ميللىيون يۇان سىلىق قوسىمشا قاراجاتىن ۇبولدى. مۇنىڭ ىشىندە، قوڭىر سىىر كاسىپ سالاسى شوغىرى 100 ميللىيون يۇان، جۇقا قابىقتى جاڭعاق كاسىپ سالاسى شوغىرى 50 ميللىيون يۇان، كورلا المۇرتى كاسىپ سالاسى شوغىرى 50 ميللىيون يۇان، ۇجۇزىم كاسىپ سالاسى شوغىرى 50 ميللىيون يۇان، ىلە جىلقىسى كاسىپ سالاسى شوغىرى 50 ميللىيون يۇان، ماقتا كاسىپ سالاسى شوغىرى 50 ميللىيون يۇان.

"باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە كاسىپ سالاسى شوغىرى نسانى، نەگىزىنەن، شوغىر ىشىندەگى كولەمدى ۇندىرىس بازاسىنىڭ ولشەمدەندىرىپ ۇندىرۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتۇ، اۆىل شارۋاشىلىقى ونىمدەرىن وڭدەۋ، جىنىتكىتەي وڭدەۋ جانە زات اينالىمى قۇرىلعى ـ جابدىق قۇرىلىسى، اۆىل شارۋاشىلىعىنىڭ تۇتاس كاسىپ سالاسى تىز بەگىن سىفرلاندىرۇ قۇرىلىسى، بازاردىعى تانىمالى ماركا جۇيەسى جانە الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ تۇرى قۇرىلىسى سياقتى جاقتاردى قولدايدى. ورتالىق قازىنانىڭ سىلىق قوسىمشا قاراجاتىنىڭ پرينسيپتىك جاقتان 60%تەن استامى شوغىر ىشىندەگى اۆىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن وڭدەۋ كاسىبىنىڭ داۋىنا جۇمسالىپ، كاسىپىرىن سياقتى تىجارات تۇلغالارىنىڭ قوسىمشا قاراجات ۇسىنىلمى جونىندە 3 ەسەدەن جوعارى قوعامدىق كاپيتال ۇسىنىلمەن جەتەكتەۇ تالاپ ەتىلەدى، سىلىق قوسىمشا قاراجاتىن جارناعا اينالدىرىپ ناقتالاندىرۇ، كىرىستەن پايدا ۇبولسۇ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى شارۋالاردى يگىلىككە كەنەلدىرەدى". جاڭ حۇ بىلاي دەدى: وڭىرلىك باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە ۇبىر توپ جەتەكشى كاسىپ سالالارى بەلدەۇىن كۇش سالا قالىپتاستىرىپ، ۇبىر توپ تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگىن دامىتۇ ۇلگىسىن اقاۇسىزداندىرىپ، بايلىق فاكتورلارىن شوغىرلاندىراتىن ۇبىر قىدىرۇ ساياسات ـ شارالاردى شعارىپ، جاڭالىق اشۇى تەبىندى ۇبىر توپ تىجارات تۇلغالارىن جەتىلدىرىپ، ۇبىر توپ اۆىل شارۋاشىلىعىن كاسىپ سالالاندىرۇ بىرلەسكەن تۇلعاسىن قۇرىپ، شارۋالارمەن بىرلەسۇدىك، شارۋالاردى جەتەكتەۇدىك مۇددە بايلانىسى مەحانيزمىنەن ۇبىر توبىن كەمەلدەندىرىپ، باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە كاسىپ سالالارى شوغىرىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جەبەيمىز.

شوغىر نسانىن اتقارۇ كولەمىن تۇراقتاندىردى

جاڭ حۇ بىلاي دەپ تانىستىردى: باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە 6 كاسىپ سالاسى شوغىرى نسانىن اتقارۇ نازاردى بۇكىل رايون كولەمىندەگى نەگىزى جاقسى، كولەمى زور، ھەرەكشەلىگى بار، سالىستىرمالى باسمىدىعى كورنەكتى جەتەكشى كاسىپ سالالارىنا شوغىرلاندىرىپ، جەتەكشى كاسىپ سالالارىنىڭ اۆدان وڭىرىندەگى "بولىكتىك ەكونومىكادان" بۇكىل رايوندىعى "بەلدەۇشە ەكونومىكاعا" قاراي ويسۇىن ىلگەرىلەتتى.

جۇقا قابىقتى جاڭعاق كاسىپ سالاسى شوغىرى. اقسۇ قالاسى، ونسۇ اۆدانى، ۇشتۇرپان اۆدانى، قاعىلىق اۆدانى، حوتان اۆدانى سندى تارىم ويپاتىن اينالعان جاڭعاق كاسىپ سالاسى باسمىدىعىنا يە 5 ۇوڭىردى قامتىپ، وسى زامانعى اينالىم جۇيەسىنىڭ دەڭگەيىن جوعارىلاتۇ، وسى زامانعى وڭدەۇ قۇاتىن جوعارىلاتۇ سندى 2 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 16 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە سالدى.

كورلا المۇرتى كاسىپ سالاسى شوغىرى. كورلا قالاسىن، اقسۇ قالاسىن، كۇشار قالاسىن، ونسۇ اۆدانىن قامتىدى. المۇرت بازاسىنىڭ ۇوندىرىس قۇاتىن جوعارىلاتۇ، المۇرت وڭدەۇ اينالىم قۇاتىن جوعارىلاتۇ سياقتى 5 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 19 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە وريستەتتى.

ىلە جىلقىسى كاسىپ سالاسى شوغىرى. موڭعۇلكۇرە اۆدانى، كۇنەس اۆدانى، تەكەس اۆدانى، قۇلجا قالاسى، التاي قالاسى، بۇىرشىن اۆدانى، شاعانتوعاي اۆدانى، ۇۇرىمجى قالاسى سندى 8 اۆدان، قالانى قامتىدى. اسىل تۇقىم ۇوسرۇ جۇيەسى قۇرىلىسى، جىلقى ونىمدەرىن جىنىتكىتەي وڭدەپ، قۇنىن ارتتىرۇ سياقتى 6 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 30 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە اتقاردى.

ۇجۇزىم كاسىپ سالاسى شوغىرى. سانجى قالاسى، قۇتبي اۆدانى، ماناس اۆدانى، يانجي حۇيزۇ اۆتونومىالى اۆدانى، حوشۇت اۆدانى، باعراش اۆدانى، اتۇش قالاسى، حوتان اۆدانى سندى 8 اۆدان، قالانى قامتىدى. ۇجۇزىم بازاسىنىڭ ۇوندىرىس قۇاتىن جوعارىلاتۇ، ۇجۇزىم شاراۋىن جوعارى ساپالى دامىتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇ سياقتى 5 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 37 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە اتقاردى.

قوڭىر سىىر كاسىپ سالاسى شوغىرى. ىلە وزەنى اڭعارى، قۇلستاي ويپاتى، ەرتىس وزەنى الابى، ۇۇرىمجى ـ سانجى ۇوڭىرى سياقتى 5 ۇلكەن كاسىپ سالاسى ۇوڭىرىنىڭ 10 اۆدان، قالاسىن قامتىدى. قوڭىر سىىر ۇناسىل شارۋاشىلىعىندا دەربەس جاڭالىق اشۇ، كولەمدى باعىپ، كولەمىن كەڭەيتىپ، مولشەرىن ارتتىرۇ، ەرەكشە ونىمدەردى وڭدەپ، قۇنىن ارتتىرۇ سياقتى 6 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 18 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە اتقاردى.

ماقتا كاسىپ سالاسى شوغىرى. قۇتبي اۆدانى، شايار اۆدانى، مارالباسى اۆدانى، لوپنۇر اۆدانى، جىڭ اۆدانى، ساۋان قالاسى سندى 6 اۆدان قالانى قامتىدى، سىفرلى اۆىل شارۋاشىلىعى مەن عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇعا جەتەكتەۇ، ولشەمدەندىرىلگەن ۇوندىرىس بازاسى قۇرىلىسى، وڭدەۇ كاسىبىنىڭ دەڭگەيىن جوعارىلاتىپ، دارەجەسىن كوتەرۇ سياقتى 5 ۇلكەن ينجەنەرياڭىنىڭ 19 كشى نسانىن ۇتۇيىندى تۇردە اتقاردى.

"باستاۋشى قاز" كاسىپورىندارىنىڭ قۇرىلىسقا ات سالىسۇىنا الدىمەن قولداۋ كورسەتتى

"رايونىمىز باسمىدىققا، ھەرەكشەلىككە يە 6 كاسىپ سالاسى شوغىرى نسانىن اتقارۇعا ايقىن باسقارۇ تالابىن قويدى". جاڭ حۇ بىلاي دەدى: ۇارقايسى نساندا ايماقتىق (وبلىس، قالا)، اۆداندىق (قالا، رايون) حالىق ۇكمەتى تۇلعالىق جاۋاپكەرشىلىكتەرىن تىاناقتاندىرىپ، اي سايىن ورنالاستىرىپ ىلگەرىلەتىپ، قىزمەت بەتالىسنان اۆىتقماۇعا، قارجىنى جۇيەلى پايدالانۇعا، دەر كەزىندە ساپالى ورىنداۇعا شنايى كەپىلدىك ەتتى.

جەرگىلىكتى ورىننىڭ ۇىس جۇزىندىك جاعدايىمەن ۇشتاستىرىپ، شوغىر نسانى قۇرىلىسنا جەردەن پايدالانۇ، ەلەكتردەن پايدالانۇ، سۇدان پايدالانۇ، دارىندىلاردى باۆلۇ، ەنگىزۇ سياقتىلارىدى ىلگەرىلەتەتىن ساياسات ـ شارالاردى شعارىپ، ۇقساس شارت ـ جاعدايدا اۆىل ـ قىستاق كاسىپ سالالارى باستاماشىلارىن باۆلۇدىڭ "باستاۋشى قاز" نسانى بوينشا باۆلۇعا قاتناسقان باستاماشى كاسىپورىندارىدىڭ شوغىر قۇرىلىسىنا ات سالىسۇىنا ەڭ الدىمەن قولداۋ كورسەتۇ كەرەك. كاسىپ سالاسى تىزبەگىنە ساۆداگەر شاقىرۇدى ىلگەرىلەتىپ، جەتەكشى كاسىپورىندار مەن ۇار ۇتۇرلى تىجارات تۇلعالارىن اۆدان اتتاعان شوغىرلى كاسىپ سالالارى باقشاسىنا شوغىرلانۇعا جەتەكتەپ، شوغىر قۇرىلىسىنىڭ تىڭعىلىقتى ناتىجەلەرگە قول جەتكىزۇدىن ىلگەرىلەتۇ كەرەك.

"ماقتا تەرۇ ماشىناسىن جۇرگىزۇ كۇالىگىن الدىم"

جاڭا ۇادىس

□ **انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئەتىلىشى جاڭ جىلي**

تاياۋدا، شايار اۆدانى دەمىن ەگمىشىلىك شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋى ەككەن 14 مىڭ مۇدان استام جەردەگى ماقتا شوغىرلى اشىلىپ، 2 ماقتا تەرۇ ماشىناسى كۇندىز ـ ۇتۇنى جۇمىس دىستەدى.

"تۇندە ماقتا تەرۇ ماشىناسىن جۇرگىزگەندە جۇرگىزۇشىنىڭ ورەسى وتە ـ موتە سىنالادى. بۇگىن ەكەۇىمىز تۇنگى كەزەكتە دىستەيمىز، كۇندىز جاقسىراق دەمالىپ، تۇندە زەيىندى شوغىرلاندىرىپ جاقسى دىستەيىك"، ـ دەدى 10 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىنىڭ اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىناسىن جۇرگىزۇ شەبەرى حالىق نياز شاكىرتىنە تەلەفون بەرىپ.

كەشكە تاياۋ، حالىق ماقتا اتىزىنا كەلىپ، باسقا اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىناسىن جۇرگىزۇشىلەرمەن وتىكىزىپ بەرۇ ـ وتكىزىپ الۇ جۇمىستارىن ۇبىتىرىپ، جابدىقتىڭ احۋالىن تەكسەردى. ول تۇرمىس كەشىرىپ جاتقان شايار اۆدانى قىزىل تۇ قالاشعى قاشتوعراق قىستاعىندا ەگىنجايداعى ايپاق ماقتانىڭ شەتىنە كوز جەتپەيدى. ماقتا تەرۇ ماشىناسىن ايداۆدان بۇرىن، ول قۇلپىرىپ اشىلعان ماقتاعا قاراپ ابىرجىپ باسى قاتقان ەدى.

حالقتىڭ ۇۇيى 23 مۇ جەرگە ماقتا ەككەن، بۇرىن ماقتا تەرگەندە ۇيىندەگىلەر تۇگەل شعىپ، ۇبىر مۇ جەردىڭ ماقتاسىن تاڭ اتقاننان كۇن باتقانعا دەيىن شارشاپ ـ شالدىعىپ ۇجۇرىپ ارەڭ تەرىپ بولۇشى ەدى. 2019 ـ جىلى وڭتۇستىك شىنجياڭداعى 500 مىڭ مۇ جەردەگى جوعارى ۇونىمدى سۇ ۇنەمدەپ، ۇتۇسىمدى ارتتىرۇ سناق ۇتۇينى نسانى ينجەنەرياسىنىڭ تۇلعالىق ىلەسە، قىستاقتا كولەمدەندىرىپ ەگەتىن، شوغىرلاندىرىپ باسقاراتىن، ولشەمدەندىرىپ وندىرەتىن شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋى قۇرىلدى، حالىق اكە ـ شەشەسىمەن اقىلداسىپ، جەردى سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىنە اينالىمعا بەردى.

جەردى اينالىمعا سالعاننان كەيىن، حالقتىڭ ۇيىندەگىلەر ارپ ـ شارشايمىن دەپ الڭداماىتىن، تاۋەكەلگە ۇرنىباىتىن بولدى، ۇبىر جىلداعى ۇار مۇىنا 1000 يۇاننان بەرىلەتىن ماياقسىنا ۇبولىس پايداسى قوسىلىپ، تازا پايدا تاباتىن بولدى. اناعۇرلىم كوپ اقشا تابۇ ۇۇشىن، اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىنالارىنا قىزمەتىن حالىق سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىندە جۇمىس دىستەپ، جەر تەگىستەۇ مەن جەر جىرتۇ، ۇدال مولشەرلەپ تۇقىم ۇسىڭىرۇ، ۇشقىش ايپارات ارقىلى وسىمدىك قورعاۋ سياقتى تەحنيكالاردى يگەرىپ، "بەساسىپقا" اينالدى.

2020 ـ جىلى شايار اۆدانى دەمىن ەگمىشىلىك شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋى 2 ماقتا تەرۇ ماشىناسىن ساتىپ الدى. ماقتا تەرۇ ماشىناسىن جۇرگىزۇدىڭ تەحنيكالىق قيىندىعى ۇبىرشاما زور، تاباندا جۇرگىزۇشى باۆلۇ مۇمكىن بولماعاندىقتان، سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىنىڭ جوعارى جالاقىمەن جۇرگىزۇشى جالداۋىنا تۇرا كەلدى. سۇدان باستاپ، حالىق ماقتا تەرۇ ماشىناسىمەن الىستى، ول ماشىنانىڭ ارتىندا ۇجۇرىپ مۇقيات باقىلاپ، جۇرگىزۇشىگە جابىسىپ انانى ـ مىنانى سۇراپ ۇجۇردى، 2021 ـ جىلى، ماقتا تەرۇ ماشىناسىن وندىرگەن كاسىپورىنعا بارىپ باۆلۇعا قاتىناسۇ ورايىنا تاعى قول جەتكىزدى.

"قۇلشىنۇ ارقىلى، ماقتا تەرۇ ماشىناسىن جۇرگىزۇ كۇالىگىن الدىم. جۇرگىزۇشى بولمەسىندە وتىرىپ مىنا ۇداۆ ماشىنانى جۇرگىزىپ، قاتار ـ قاتار ماقتانىڭ ساباعىنان ۇزىلگەنىن كورگەندە، بۇرىن بولىپ كورمەگەن تابىس سەزىمى مەن قاناعات سەزىمىنە كەنەلدىم". حالىق بىلاي دەدى: انام مەنىڭ ماقتا تەرۇ ماشىناسىمەن كۇننە 70 ـــ 80 مۇ جەردىڭ ماقتاسىن تەرە الاتىندىعىمدى بىلگەندە، قۇانىشى قوينىنا سيماي، ماقتا تەرۇدىڭ جۇمىس باسىنا كەلىپ كوردى.

ماقتا تەرۇ ماشىناسىن جۇرگىزۇ تەحنيكاسىن يگەرگەن سوڭ، حالقتىڭ كىرىسى دە كۇرت جوعارىلادى.

شايار اۆدانى دەمىن ەگمىشىلىك شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىنىڭ القا باسىنداعى وۇياڭ دەمىڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىندە حالىق سياقتى اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىناسىنا قىزمەتىن، اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىناسىنىڭ ۇتىلىن بىلەتىن جىگىتتەردەن بىرنەشەۇى بار. كەلەر جىلى سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىمىز كوپتەگەن جاڭا ماشىنا ـ جابدىقتاردى ەنگىزۇ قاجەت، سول جەردىڭ وزىندە دارىندى تارىيەلەۇ پرينسيپى بوينشا، سەلبەستىك بىرلەسكەن كووپەراتيۋىمىز اۆىل شارۋاشىلىعى ماشىنالارىن جۇرگىزەتىن جاس تا جالىندى دارىندىلار قوسىنىن تارىيەلەيدى.

تۇقىمدىق جۇگەرىنىڭ ۇونىم مولشەرىن، ساپاسىن قالاي جوعارىلاتۇعا بولادى

اۆىل شارۋاشىلىق دوكتورى

□ **انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئەتىلىشى جاڭ جىلي**

كەيىپكەر ارحيۇى: سۇن گوحۇا، ماناس اۆدانىدىق اۆىل شارۋاشىلىعى، اۆىل ـ قىستاق مەكەمەسى كاسىپ سالالاندىرىپ دامىتۇ كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۇشىسى، تۇقىمدىق جۇگەرى مامانى. ول تۇقىمدىق جۇگەرىمەن اينالىسقان 20 جىلعا تاياۋ ۇاقىتتا، ماناس اۆدانىنىڭ تۇقىمدىق جۇگەرى كاسىپ سالاسىنىڭ ۇوندىرىستى ماماندانداندىرۇدى، وڭدەۇدى ماشىنالاندىرۇدى، ساپانى ولشەمدەندىرۇدى بىرتىندەپ جۇزەگە اسىرۇىن ۇوز باسىنان وتكەردى. ماناس اۆدانى "تۇقىمدىق جۇگەرى بوينشا مەملەكەت دارەجەلى ۇرى اۆدان" بولىپ باعالاندى.

قازىر ماناس اۆدانىنداعى 60 مىڭ مۇدان استام جەردەگى تۇقىمدىق جۇگەرى ورىلدى، بۇعان قاتىستى 10نان استام ساپالى تۇقىم جەتىلدىرۇ كاسىپورنى، شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋى جانە قالىڭ شارۋالار مول ۇونىم شاتىنعىنان بىرگە لاززاتتانۇىمەن بىرگە، تاجىريبە قورىتىندىلاۆعا كىرىسىپ، كەلەر جىلعى تۇقىمدىق جۇگەرى وندىرۇگە تولىق دايىندىق تا جاسادى، مۇنداعى ماقسات تۇقىمدىق جۇگەرىنىڭ ۇونىم مولشەرىنىڭ اناعۇرلىم جوعارى، ساپاسىنىڭ اناعۇرلىم جاقسى بولۇىنا مۇمكىندىك جاساپ، وسى ەرەكشەلىككە يە كاسىپ سالاسىن ونان ارى زورايتۇ، كۇشەيتۇ بولىپ تابىلادى. كەيىنگى شارۋالار تۇقىمدىق جۇگەرىنى ەگۇ، باپتاۋ، جىناۋ، كەپتىرۇ سياقتى ماسەلەلەر جونىندە سۇن گوحۇادان كەڭەس سۇرادى.

شارۋا: تۇقىمدىق جۇگەرى مەن ادەتتەگى جۇگەرى ەگۇ، باپتاۋ جاعىندا پارىقتى بولادى، تۇقىمدىق جۇگەرىنى ەگۇ قاندايى دايىندىق قىزمەتتەرىن ىستەۇدى قاجەت ەتەدى؟

سۇن گوحۇا: تۇقىمدىق جۇگەرىنىڭ ۇوندىرىس بارىسىنداعى عىلىم ـ تەحنيكا ارقىلى ەگۇ تالابى ۇبىرشاما جوعارى بولادى، مۇندا وزىندىك امالياتپەن ۇشتاستىرىپ، دايىندىق قىزمەتتەرىن ويداعىداي ىستەۇ كەرەك. كەلەر جىلى 4 ـ ايدا تۇقىم سىڭىرۇدەن بۇرىن، اۆىل شارۋاشىلىعى ۇوندىرىسىنىڭ قۇرال ـ جابدىقتارىن دايىنداۇ، توپىراق قۇرامىن ولشەپ تىڭايتقىش بەرۇ سياقتى الدىڭعى كەزەڭدەگى قىزمەتتەردى ويداعىداي ىستەپ، تۇقىمدىق جۇگەرىنى ولشەمدەندىرىپ ەگۇگە، ولشەمدەندىرىپ وندىرۇگە، ماشىنالاندىرىپ ىستەۇگە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. بۇركەنىش جارىعاقتىڭ كەڭدىگى 70 ـــ 90 سانتيمەتر بولۇى كەرەك. ازوت، فوسفور، كالي سياقتى حيميالىق تىڭايتقىش جانە اۆلا تىڭايتقىشى ۇاربىر بولشەك جەردىڭ توپىراق قۇرامىن ولشەۇمەن ۇشتاستىرىپ بەرىلۇى كەرەك.

شارۋا: تۇقىمدىق جۇگەرىنى ەگۇ، باپتاۋ بارىسىندا قاندايى ىستەرگە كوڭىل ۇبولۇ كەرەك؟

سۇن گوحۇا: كاسىپورىن نەمەسە سەلبەستىك كووپەراتيۋى وكىلەتتى وسىرگەن جۇگەرىنىڭ سورتى ۇقساماىدى، ەگمىشىلىك وتباسىلارى ەگىلەتىن سورتتىڭ ولشەم تالاپتارى بوينشا 1: 6 نەمەسە 1: 7، 2: 8 ۇادىسى ارقىلى تۇقىمنىڭ انالعى مەن اتالعىن ۇسىڭىرۇى، انالعى مەن اتالعىن بىرنەشە كۇن ارالاتىپ ۇسىڭىرۇى كەرەك، بۇل اناعۇرلىم ويداعىداي توزاڭدانۇىنا قولايلىق جاساۆ ۇۇشىن بولىپ تابىلادى. تۇقىمدىق جۇگەرىنىڭ مايسا مەزگىلى مەن بۇنداناۇ مەزگىلىندە مايسانى تۇراقتاندىرىپ، ارام ۇشوبىن وتاۆ جۇمسىن ويداعىداي ىستەۇ كەرەك. تۇقىمدىق جۇگەرى ماساقتانا باستاعان مەزگىلدە، اتالقتىڭ باس جارۇى جۇمسىن ويداعىداي ىستەۇ كەرەك. دەرت ـ دەربەزدەن، زياندى جاندىكتەردەن ساقتانۇ جانە ونى جويۇدا ادەتتەگى جۇگەرىمەن پارقى زور بولمايدى، دەرت ـ دەربەز، زياندى جاندىكتەردەن ۇتۇرى بوينشا دالمە ـ ۇدال ساقتانۇعا جانە ونى جويۇعا بولادى. سۇ مەن تىڭايتقىشتى ۇبىر تۇلعالاندىرىپ باسقارۇدى زەردەلىلەندىرىلگەن تەكسەرۇ ـ ولشەۇ جۇيەسىندە دالمە ـ ۇدال جۇرگىزۇگە بولادى.

شارۋا: تۇقىمدىق جۇگەرى تۇقىم سىڭىرۇدەن جىناپ الۇعا دەيىن جالپى بارىسىن ماشىنالاندىرۇدى جۇزەگە اسىردى، جىناپ العاننان كەيىن تۇقىم ساپاسىنا قالاي كەپىلدىك ەتۇگە بولادى؟

سۇن گوحۇا: تۇقىمدىق جۇگەرىنى جىناۆ مەزگىلى جەتكەننەن كەيىن، تۇگەلدەي وزىنە ولشەپ جاسالعان جىناۆ ماشىناسى دىستەتىلەدى، ورۇ، ارشۇ، ساباعىن ۇنتاقتاۆ جۇمىستارىن ۇبىر ۇاقىتتا ورىنداي الادى. كەيىبىر شاعىن كولەمدى وكىلەتتى ۇوسرۇ كاسىپورىندارى مەن سەلبەستىك كووپەراتيۋىتەرى جىناپ العان تۇقىمدى لايىقتى كەپتىرىپ، سۇ قۇرامىن 13% اينالاسىندا ساقتاسا بولعانى. سوندايماي ـ اق، ارناۆلى ەلەك ارقىلى ەكشەپ، ساپتىعى مەن تازالعىن جوعارىلاتىپ، تاپسىرىس بەرگەن كاسىپورىندارعا وتكىزۇگە كەرەك.

مول ۇونىم سۇرەتتەرى

التىن كۇزدىڭ ۇيىسى اڭقىپ، قۇانىش شار تاراپقا تارالدى

□ **انار بۇلت \ شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئەتىلىشى شيا چياڭ**

◀ بۇتاعندا تەربەلەدى ۇجۇزىم، اۆماي لاعىلدان، ال، انارىدى اعاشقا ىلگەن شام با دەيسىڭ جاعىلعان. شوگەلدىكپەن ەگىن سالساڭ، وتەلەدى ەڭبەگىڭ، مول ونىمەمەن، انگە باسقان كۇندەر تۇار الدىڭنان.

◀ سارعايىپ التىن كۇزدە ۇبيداي پىسقان، حوش ۇيىس ەلىتەدى شات كوڭىلدى. قۇانا مول ۇونىمنىڭ جايىن ايتقان، دۇماندى ۇۇن شار تاراپتان كوتەرىلدى.

▲ يەمن ۇايىت، قاشقار ايماعى ماكت اۆدانى شەيىتدوڭ اۆىلىنان. 1983 ـ جىلى يەمن ۇايىت شارۋالار سۇرەتىنى جاساماپازدىعەمەن اينالىسا باستاعان، ونىڭ تۇندىلارىنىڭ نەگىزگى تاقىرىبى شوغىرلى، بوياۆى اشىق، كەيىپكەرلەرى جاندى بولىپ، باۆراۆ قۇاتى اسا كۇشتى.

مەكەن ـ جايىمىز: ۇۇرىمجى قالاسى حوڭىۇان سولتۇستىك جولى 500 ـ ۇنومىر، تاراتۇ ورتالىعى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ۇنومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۇان، جىلدىق باعاسى 228 يۇان